

MÅNADENS SJUKDOM

PRRS

PRRS står för porcine reproductive and respiratory syndrome. Namnet beskriver sjukdomen, som också har kallats "blue ear disease"; omfattande reproduktionsproblem, luftvägssymptom, nedsatt tillväxt och ökad dödlighet. Sjukdomen sågs i USA och Japan på 1980-talet och i Europa (Tyskland) på 1990-talet, men troligen fanns den redan tidigare i Östeuropa. Orsaken, ett nytt virus, kartlades 1991. Två varianter finns: typ 1 i Europa, och typ 2 i Nordamerika och Asien. Ursprunget är okänt, men troligen har virus utvecklats hos något annat djurslag och sedan "hoppat" till gris. Bara grisar drabbas. Ett fåtal länder i världen är fria: Sverige, Norge, Finland, Schweiz, Nya Kaledonien, Nya Zeeland, Australien, samt några länder i Latinamerika.

Sjukdomen kommer in i besättningen via sperma, inköp av infekterade djur, och via luften om besättningarna ligger tätt (< 1 km). I griståta områden kan 60-80 % av besättningarna vara infekterade. Grisar kan bära på virus minst ett halvår. Virusets utsöndras med saliv, näsflöde, urin, sperma och avföring, och kan överföras till foster. Virus sprids lätt med luft och redskap. S.k. levande vacciner kan också sprida sjukdomen. Grisarna är mycket mottagliga för infektion via t.ex. bitsår eller injektioner. Galtar kan utsöndra virus i sperma i flera månader. Via blodet sprids virus snabbt till lungor och lymfknutor. Beroende på virustyp, djurets immunstatus, skötsel och miljö kan allt från *subkliniska* till *perakuta* symptom ses. I en besättning utan immunitet kan upp till 75 % av djuren insjukna inom 1-2 veckor med upphörd foderlust, feber, snabb, yttlig andhämtning och blåroda fläckar på hud och öron. Därefter ses omlöp, "tomma" suggor, aborter, och svagfödda grisar. Virus skadar immunförsvaret och andra sjukdomar ökar i frekvens. "Typiskt" dör 1-4 % av suggorna, men upp till 10 % av suggorna och 60 % och av smågrisarna kan dö. 10-50 % av suggorna kan abortera men ofta grisar de på normal tid med en blandning av dödfödda, svagfödda och normala kultingar. Galtar kan få en försämrad fruktsamhet. I smittade besättningar ses sedan sporadiska utbrott med varierande intervall.

Vid obduktion ses lunginflammation och förstörade lymfknutor. Virus kan påvisas i blod, sperma och/eller vävnad vid obduktion och antikroppar kan påvisas i saliv, köttsaft eller blodprov. Det finns ingen fungerande behandling. Levande vaccin ger ett skydd men används bara i redan smittade besättningar. Enbart i USA beräknas kostnaderna till 668,5 miljoner dollar per år. Enda möjligheten att bekämpa sjukdomen är att utrota virus. Man slaktar då ut samtliga djur, installerar specialfilter i ventilationen och sätter in nya, dokumenterat friska djur i stallarna. Virus är känsligt för värme, torka och solljus men kan överleva i årtal vid -20°C till -70°C. Virus är känsligt för detergent och desinfektionsmedel innehållande klor, jod, glutaraldehyd eller kvartenära ammonium-föreningar. Förebyggande åtgärder inkluderar karantän med provtagning av inköpta djur, tvätt och desinfektion av utrustning och transportfordon, dusch och strikta hygienregler för personal, och kontroll av gnagare och insekter.

Kontaktuppgifter:

Magdalena Jacobson
Box 7054
750 07Uppsala
Magdalena.Jacobson@slu.se